

100 ГОДИНИ

Българска Независимост

Борбата за национално обединение и независимост се превръща в основна цел на младата българска държава през първите десетилетия след Освобождението. На 22 септември преди век България провъзгласява своята Независимост. Предисторията на това събитие започва още с подписването на Сан Стефанския мирен договор в края на Руско-турската освободителна война от 1877–1878 г.

Само няколко месеца по-късно Великите сили ревизират договора и разпокъсват земите с преобладаващо българско население. Според клаузите на Берлинския договор се създават: Княжество България – автономна държава под върховенството на султана, и Източна Румелия, ползваща се с административна автономия, но под политическата и военната власт на Турция. Обширни територии от населените с българи Беломорска Тракия и Македония са оставени в пределите на Османската империя. Така борбата за национално обеди-

независимост от Османската империя – българите трябва да се борят още 30 години – до историческата 1908.

След Илинденско-Преображенското въстание (1903 г.) Русия и Австро-Унгария изработват т. нар. Мюрцщегска програма за реформи в Македония. За да се предотврати евентуална външна намеса в работите на империята и да се укрепи нейния международен авторитет, намиращият се в нелегалност комитет на младотурците „Единение и напредък“ предприема действия за конституционно преустройство на държавата.

в посока създаване на единна турска нация.

В София правителството на Александър Малинов си дава сметка, че новата ситуация силно ограничава възможностите за присъединяване на земи от Македония и Беломорска Тракия към българската държава. По същото време представителят ни в Цариград Иван Стефанов Гешов лансира идеята за обявяване на Независимостта в писмо до външния министър на Княжество България генерал Стефан Паприков. Малинов предлага на княз Фердинанд страната да предприеме постижимото за момента, като обяви независимост и отхвърли установената с Берлинския договор васалност към Османската империя.

На 30 август 1908 г. в Цариград се случва прословутият „инцидент Гешов“. За ежегодния официален прием по случай рождения ден на султана българският представител не получава покана. Това влошава отношенията между двете държави. На 6 септември 1908 г. избухва стачка на служителите от компанията на Източните железници, собственост на германски и австрийски банки. В България компанията обслужва линиите Свиленград – Белово и Симеоновград – Нова Загора – Ямбол. Линиите са поети от български персонал, от който се очаква да осигури нормалното движение по жп отсеките на наша територия. На 9 септември компанията успява да прекрати стачката, но по нареждане на правителството на Малинов линията е окупирана от войсково подразделение и обявена за българска собственост. Българската дипломатия решава да поддържа политически курс, който

Министрите на кабинета на Александър Малинов: Велко Каземлъков – председател, Стефан Паприков – външен министър, Иван Стефанов Гешов – министър на войната, Стефан Димитров – министър на финансите, Стефан Димитров – министър на правосъдието, Стефан Димитров – министър на народното просвещение, Стефан Димитров – министър на земледелието, Стефан Димитров – министър на търговията, Стефан Димитров – министър на труда.

нение и независимост се превръща в основна цел на младата българска държава през първите десетилетия на съществуването ѝ. Съединението на Княжество България и Източна Румелия на 6 септември 1885 г. е първата стъпка в тази посока. За следващата – обявяването на пълна

Избухналата в средата на юли 1908 г. младотурска революция довежда нови управници в Цариград. Те излизат с декларация, прокламираща равноправие на всички народности в империята, независимо от етническата и религиозната им принадлежност. Засилват се тенденциите

*Le soussigné déclare
que les stipulations de ce
protocole seront fidèlement
observées et exécutées dans
toute leur teneur.
Cette déclaration est
destinée à être échangée
contre une déclaration
analogue portant la ratifi-
cation du Gouvernement
Royal de Bulgarie.*

*Constantinople,
26/09 mai 1909*

A. Liapatchew
Rifaf

محمد رضا پاشا اور دونوں احکامات کے نامیہ بالرحمہ اجرا اولہ
بیاید۔

امیر بیاتارہ بخارستانہ حکومتک تصدیق میں برپولہ ہاریتہ
مبارکہ ایڈیلہ جلد۔

да постави Европа пред свършен факт. На 16 септември кабинетът взема решение да обяви Независимостта на 21 септември. Князът е приканен с телеграма да се завърне незабавно в страната. На 21 септември Фердинанд пристига в Русе, където е посрещнат от министрите и Александър Малинов, откъдето всички потеглят към старата българска столица Велико Търново. На 22 септември 1908 г. в църквата „Св. 40 мъченици“, построена от цар Иван Асен II на историческия хълм Царевец, княз Фердинанд прочита пред министрите Манифеста за обявяването на Независимостта. Отслужен е тържествен молебен за благоденствието на суверенна България. На 23 септември 1908 г. пък Австро-Унгария обявява анексията на Босна и Херцеговина. Берлинският договор де факто е нарушен и за Велики-

те сили това е явна декларация, че документът най-после трябва да се ревизира. През октомври 1908 г. България изпраща българския министър на търговията и земеделието Андрей Ляпчев в Цариград за преговори. След месеци на безплодни опити за споразумение, на 9 декември 1908 г. българското правителство отправя циркулярна нота до Великите сили, в която изтъква, че ако Европа не окаже съдействие при българо-турските преговори, България ще търси „други средства“ за разрешаване на спорните, предимно финансови въпроси. В отговор на 17 януари 1909 г. руското правителство излиза с инициатива да поеме исканата от Турция финансова компенсация за Независимостта, като приспадне сумата от репарациите, които турската страна дължи от Освободителната война (1877–1878 г.) Така България вече не

дължи нищо на Турция и се обвързва със сключването на формален заем с Русия – с дълъг срок на погасяване и при ниска лихва. В крайна сметка на 6 април 1909 г. българският министър Андрей Ляпчев и турският му колега Рифат паша подписват историческия Българо-турски протокол. С него България се превръща в суверенна държава. На 7 април 1909 г. руското правителство официално признава Независимостта на България. Скоро актът е последван и от Англия, Франция и Италия, както и от балканските страни Сърбия, Черна гора и Румъния. На 14 април Германия и Австро-Унгария също поздравяват цар Фердинанд I и кабинета Малинов с държавния суверенитет на България.

Национална кампания „100 години Българска Независимост“